

2010 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade den 4 maj 2010 att bereda övriga utskott tillfälle att yttra sig över 2010 års ekonomiska vårproposition (prop. 2009/10:100) och motion Fi15 av Mona Sahlin m.fl. (s, v, mp) i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Socialutskottet behandlar följaktligen i detta yttrande de delar av propositionen och motionen som berör utskottets beredningsområde.

Utskottets överväganden

Propositionen

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riktlinjernas syfte är att ange politikens inriktning inför budgetpropositionen för 2011.

Riktlinjerna för den ekonomiska politiken baseras på propositionens övriga innehåll, dvs. en beskrivning av den ekonomiska politikens huvuduppgifter och en uppföljning av sysselsättningspolitiken, en bedömning av den makroekonomiska utvecklingen och den offentliga sektorns finanser, en uppföljning och bedömning av de budgetpolitiska målen och reformutrymmet, en uppföljning av statsbudgeten samt en bedömning av de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet.

Regeringens politik under mandatperioden

Bättre äldreomsorg med ökad valfrihet

Målet för regeringens äldrepolitik är att äldre ska kunna leva ett aktivt liv, ha inflytande i samhället och över sin vardag, åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt samt ha tillgång till god vård och omsorg. För att säkerställa detta har en nationell värdegrund inom äldreomsorgen införts. Därtill har regeringen satsat omfattande medel för att öka välbefinnandet genom exempelvis läkemedelsgenomgångar, förbättrad demensvård och ökat socialt innehåll i äldreomsorgen.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder under mandatperioden för att stödja kommuner och landsting i deras arbete med att utveckla en väl fungerande äldreomsorg.

För att stödja utvecklingen med fria val inom äldreomsorgen har lagen om valfrihet (LOV) införts, och regeringen har avsatt medel till kommunerna för att stimulera till att förbereda och utveckla valfrihetssystem.

Kommunernas ansvar att erbjuda stöd till de personer som vårdar närstående som är långvarigt sjuka, äldre eller har en funktionsnedsättning har förtydligats i socialtjänstlagen. Regeringen har även ingått en överenskommelse med Sveriges Kommuner och Landsting om ett program för en god äldreomsorg. Därutöver har ett investeringsstöd införts för att stödja skapandet av fler platser i särskilt boende och byggandet av trygghetsbostäder för äldre.

Hälso- och sjukvård med förbättrad tillgänglighet, effektivitet och kvalitet

God hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen är regeringens mål för hälso- och sjukvårdspolitiken. Genom att sätta medborgare och patienter i fokus, ska alla erbjudas behovsanpassad och effektiv vård av god kvalitet.

Regeringen har avsatt ytterligare resurser under perioden 2010–2012 för att öka tillgängligheten, effektiviteten och kvaliteten inom hälso- och sjukvården. Resurserna ska bl.a. användas till att inrätta en nationell och oberoende granskningsfunktion samt till att införa ett system med en fast vårdkontakt. Ökad patientsäkerhet, säker läkemedelsanvändning och metoder för att gallra bort ineffektiva behandlingsmetoder är andra viktiga delar för ökad effektivitet och kvalitet. En nationell cancerstrategi ska bidra till att landsting och regioner på ett resurseffektivt sätt ska kunna möta de många utmaningar som cancervården står inför, bl.a. genom att förbättra kvaliteten i omhändertagandet av patienter med en cancersjukdom.

Införandet av den s.k. kömiljarden, som tillfaller de landsting som klarar uppsatta tillgänglighetsmål, har på kort tid kraftigt minskat vårdköerna. En tandvårdsreform, som ger alla en tandvårdscheck och ett skydd mot höga kostnader för omfattande tandvård, har också införts. Därtill har en omfattande satsning för att förbättra psykiatrin genomförts.

Den ekonomiska politikens huvudinriktning

I propositionen anför regeringen bl.a. att den ekonomiska politiken ska bidra till ökad välfärd för hela befolkningen (s. 81). Enligt regeringen är ett viktigt välfärdspolitiskt medel att det offentliga finansierar tjänster som konsumeras av enskilda individer efter behov, oavsett inkomst och bakgrund. De offentligt finansierade välfärdstjänsterna såsom vård, omsorg, utbildning och rättsväsen ska vara av högsta möjliga kvalitet och komma alla till del. Genom offentligt finansierad utbildning, vård och omsorg utjämnar politiken livsvillkoren mellan människor.

Utgiftsprognos för 2010 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgifterna under utgiftsområdet bedöms bli 0,9 miljarder kronor lägre än de medel som ursprungligt anvisats i statsbudgeten. Detta beror främst på att utgifterna för anslagen 4:5 Kostnader för statlig assistansersättning och 1:4 Tandvårdsförmåner m.m. förväntas bli lägre än bedömningen i budgetpropositionen.

För assistansersättningen beror de lägre utgifterna främst på att det fastslagna schablonbeloppet för personlig assistans för 2010 blev något lägre än bedömningen i budgetpropositionen för 2010. Även bedömningen av det totala antalet beviljade timmar för personlig assistans har reviderats ned något jämfört med bedömningen i budgetpropositionen.

Nedrevideringen av utgifterna för tandvårdsförmånerna beror på lägre utfall än bedömningen i budgetpropositionen för 2010 under såväl slutet av 2009 som inledningen av 2010.

Motionen

I motion Fi15 av Mona Sahlin m.fl. (s, v, mp) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag som leder till högre kvalitet i välfärden i enlighet med vad som föreslås i avsnitt 5 d i motionen. Motionärerna anför bl.a. att de vill se ett jämlikare Sverige. Välfärden ska förbättras och kvaliteten i vård, skola och omsorg måste höjas. Motionärerna har som mål att kvaliteten i den offentliga sektorn ska förbättras, särskilt inom sjukvården, äldreomsorgen och skolan. Det ska bl.a. ske genom ökad personaltäthet och satsningar på fortbildning och kompetensutveckling. För att höja kvaliteten i sjukvården och äldreomsorgen krävs enligt motionärerna resurser och även en fortsatt modernisering av såväl arbetssätt som arbetsmetoder. Den grundläggande förutsättningen för att de allra svagaste och sköraste patientgrupperna i samhället ska få tillgång till en bra vård är att vården ges på lika villkor och efter behov samt att den finansieras gemensamt.

Utskottets ställningstagande

Sverige är nu på väg ut ur den värsta internationella ekonomiska krisen sedan 1930-talet. Socialutskottet gör ingen annan bedömning än regeringen när det gäller vägar ut ur krisen. Ordning och reda i statens finanser möjliggör satsningar på såväl hälso- och sjukvård som äldreomsorg och socialpolitik.

Den ekonomiska krisen har påverkat arbetsmarknaden negativt, vilket i sin tur inneburit minskade skatteintäkter till kommuner och landsting. För att säkerställa att medborgarnas tillgång till de grundläggande välfärdstjänsterna är god även i en lågkonjunktur, har statsbidragen till kommuner och landsting höjts tillfälligt för 2010. Kommunsektorn har tillförts 13 miljarder kronor som ett tillfälligt konjunkturstöd och 4 miljarder kronor som en tillfällig höjning av det generella statsbidraget. Från och med 2011 kommer nivån på det generella statsbidraget att höjas med 5 miljarder kronor årligen. Totalt kommer den kommunala sektorn att ha fått en resursförstärkning på 38 miljarder kronor 2010, jämfört med nivån 2006.

Regeringen prioriterar nu att minska krisens ofärdseffekter. Särskilda satsningar görs på barn, sjuka och gamla. Barnbidragets flerbarnstillägg höjs, pensionärernas inkomstskatt sänks i flera steg och hushållens ekonomi förstärks i fyra steg genom jobbskatteavdraget. Dessa satsningar välkomnas av socialutskottet utifrån de aspekter utskottet har att beakta.

Inom äldreomsorgen konstaterar utskottet att regeringen sedan 2007 årligen har avsatt ca 1,4 miljarder kronor till kommuner och landsting med avsikt att höja kvaliteten i omsorgen och vården om äldre kvinnor och män. De sju prioriterade områdena är: läkartillgång, läkemedelsgenomgångar, demensvård, förebyggande arbete, socialt innehåll, rehabilitering samt kost och nutrition. 500 miljoner kronor per år satsas på investeringsstöd till särskilda boenden för äldre. För att uppnå målet med äldrepolitiken har en nationell värdegrund inom äldreomsorgen beslutats. Utskottet vill även betona betydelsen av införandet av lagen om valfrihet (LOV) inom äldreomsorgen. Medel har avsatts till kommunerna för att stimulera till att förbereda och utveckla valfrihetssystem. I mars 2010 hade 45 kommuner infört LOV, och 72 kommuner hade beslutat om att LOV ska införas (källa: www.skf.se).

Utskottet konstaterar att ytterligare resurser har avsatts under perioden 2010–2012 för att öka tillgängligheten, effektiviteten och kvaliteten inom hälso- och sjukvården. Resurserna ska bl.a. användas till att inrätta en nationell och oberoende granskningsfunktion samt till att införa en fast vårdkontakt. Ökad patientsäkerhet, säker läkemedelsanvändning och metoder för att gallra bort ineffektiva behandlingsmetoder är andra viktiga delar för ökad effektivitet och kvalitet. Vidare har införandet av den s.k. kömiljarden, som tillfaller de landsting som klarar uppsatta tillgänglighetsmål, på kort tid kraftigt minskat värdköerna. Resultatet för 2009 var mycket positivt. Antalet patienter som väntat längre än vårdgarantins 90 dagar på besök till en specialist minskade med 77 %, och för väntetiderna till behandling eller operation var minskningen hela 82 %.

En tandvårdsreform, en historisk satsning, som ger alla en tandvårdscheck och ett skydd mot höga kostnader för omfattande tandvård, har också införts. Därtill har en omfattande satsning för att förbättra psykiatrin genomförts årligen.

Utskottet ser mycket positivt på dessa välfärdssatsningar.

Med det anförda ställer sig socialutskottet bakom regeringens politik i nu nämnda delar. Motion Fi15 (s, v, mp) bör avstyrkas i motsvarande del.

Stockholm den 25 maj 2010

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (c), Ylva Johansson (s), Magdalena Andersson (m), Christer Engelhardt (s), Marianne Kierkemann (m), Lars U Granberg (s), Barbro Westerholm (fp), Marina Pettersson (s), Jan R Andersson (m), Lennart Axelsson (s), Anders Andersson (kd), Margareta B Kjellin (m), Elina Linna (v), Maria Kornevik Jakobsson (c), Thomas Nihlén (mp), Finn Bengtsson (m) och Ann Arleklo (s).

Avvikande meningar

2010 års ekonomiska vårproposition (s, v, mp)

Ylva Johansson (s), Christer Engelhardt (s), Lars U Granberg (s), Marina Pettersson (s), Lennart Axelsson (s), Elina Linna (v), Thomas Nihlén (mp) och Ann Arleklo (s) anför:

Regeringen har misslyckats med jobbpolitiken och har ett ansvar för att arbetslösheten har ökat mer i Sverige än i andra länder under finanskrisen. Regeringen har missat chansen att investera i nya möjligheter. Resultatet är att de långsiktiga förutsättningarna för ekonomisk utveckling har försämrats och att klyftorna har ökat.

Betydande förändringar i arbetslöshetsförsäkringen har genomförts med konsekvensen att en halv miljon människor ställdes utan skydd vid arbetslöshet, och sjukförsäkringen har försämrats. Dessa förändringar utgör en direkt förklaring till att allt fler hushåll nu måste ansöka om socialbidrag för att klara sin försörjning. Socialbidragen ökar nu i mer än 90 % av landets kommuner, vilket tränger ut andra viktiga sociala behov.

Att höja kvaliteten i välfärden är en investering i framtiden. Människor efterfrågar minskade barngrupper i förskolan och skolbarnsomsorgen, ökad personaltäthet i skolan och äldreomsorgen och kortare vårdköer. Vi rödgröna partier vill därför satsa på att förbättra kvaliteten i verksamheterna – det tjänar vi alla på. I stället för hot om varsel vill vi skapa trygghet och utveckling. Vi föreslår att kommunsektorn tillförs totalt 12 miljarder kronor, varav 9 miljarder i breda satsningar och 3 miljarder i riktade satsningar, under 2011 och 2012.

Vi vill se ett jämlikare Sverige. Välfärden ska förbättras och kvaliteten i vård, skola och omsorg måste höjas. Det ska bl.a. ske genom ökad personaltäthet och satsningar på fortbildning och kompetensutveckling. Vi vill öka personaltätheten inom äldreomsorgen och minska kötiderna i sjukvården.

Svensk hälso- och sjukvård rankas högt i internationella jämförelser när det gäller medicinsk kvalitet. Sverige är ett av få västländer som under lång tid har lyckats hålla tillbaka kostnadsökningar med bibehållen kvalitet. Men under de senaste åren har kostnaderna ökat och kvalitetsarbetet har inte fått tillräckligt med utrymme. Studier visar också att det finns stora skillnader i vårdens utbud och kvalitet. Skillnaderna visar sig exempelvis när man jämför vården mellan olika delar av landet, mellan män och kvinnor och mellan olika socialgrupper. Vi vill att alla ska få en högkvalitativ hälso- och sjukvård – oavsett var man bor. Ingen sjuk människa ska riskera att lämnas i sticket eller få otillräcklig omvårdnad.

För att höja kvaliteten i sjukvården och äldreomsorgen krävs resurser, men det krävs också en fortsatt modernisering av såväl arbetssätt som arbetsmetoder.

Den grundläggande förutsättningen för att de allra svagaste och sköraste patientgrupperna i samhället ska få tillgång till en bra vård är att vården ges på lika villkor och efter behov samt att den finansieras gemensamt.

Med det anförda anser vi att finansutskottet bör tillstyrka motion Fi15 (s, v, mp) i denna del och avstyrka propositionen i motsvarande del.